

Van der Veen Zonwering

Basis natuurtoets sloop en nieuwbouw woning en schuur te Surhuisterveen

**Witteveen+Bos
van Twickelostraat 2
postbus 233
7400 AE Deventer
telefoon 0570 69 79 11
telefax 0570 69 73 44**

**Basis natuurtoets
sloop en nieuwbouw woning en
schuur te Surhuisterveen**

referentie SHT1-1/nija4/002	projectcode SHT1-1	status concept 01
projectleider ir. W.B. Roosen	projectdirecteur drs. D.J.F. Bel	datum 19 november 2009

autorisatie goedgekeurd	naam drs.ing. C.A. Nelisse-Rovers	paraaf b.a.
-----------------------------------	---	---

Witteveen+Bos
van Twickelostraat 2
postbus 233
7400 AE Deventer
telefoon 0570 69 79 11
telefax 0570 69 73 44

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001

© Witteveen+Bos

Niets uit dit bestek/drukwerk mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande toestemming van Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V., noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

INHOUDSOPGAVE	blz.
1. INLEIDING	1
2. TOETSINGSKADER	2
2.1. Gebiedsbescherming	2
2.1.1. Natuurbeschermingswet 1998	2
2.1.2. Ecologische Hoofdstructuur	3
2.2. Soortenbescherming	4
2.2.1. Flora- en faunawet	4
3. BESCHERMDE GEBIEDEN	6
3.1. Natura 2000	6
3.1.1. Natura 2000-gebieden 'De Alde Feanen' en 'Leekstermeergebied'	6
3.2. EHS	6
4. BESCHERMDE SOORTEN	8
4.1. Methode	8
4.1.1. Bureaustudie	8
4.2. Beschrijving per soortgroep	11
4.2.1. Vaatplanten	11
4.2.3. Grondgebonden zoogdieren	11
4.2.4. Vleermuizen	11
4.2.5. Vogels	12
4.2.6. Reptielen	13
4.2.7. Amfibieën	13
4.2.8. Vissen	14
4.2.9. Dagvlinders	14
4.2.10. Libellen	14
4.2.11. Overige ongewervelden	15
5. CONCLUSIE	16
5.1. Beschermde gebieden	16
5.1.1. Natura-2000-gebieden 'Alde Faenen' en Leekstermeergebied'	16
5.1.2. Ecologische Hoofdstructuur	16
5.2. Beschermde soorten	16
BRONNEN	18
laatste bladzijde	18
bijlagen	aantal bladzijden
I Natuurloketgegevens	5
II Mitigerende maatregelen gebouwbewonende vleermuizen	1

1. INLEIDING

Aanleiding tot het opstellen van deze natuurtoets vormt het plan voor de sloop en nieuwbouw van de woning en de schuur aan de Warreboslaan 12 te Surhuisterveen, eigendom van de familie van der Veen. Ten behoeve van de aanvraag van een bouwvergunning heeft de familie van der Veen Witteveen+Bos gevraagd een ecologische bureaustudie uit te voeren. In dit rapport zijn de effecten van de sloop en nieuwbouw van deze gebouwen op eventueel aanwezige beschermde gebieden en soorten in kaart gebracht.

In Nederland is de natuurbescherming opgesplitst in de bescherming van gebieden enerzijds en de bescherming van soorten anderzijds. In het voorliggende onderzoek is onderzocht wat de invloed van het voornemen is voor de Natura 2000-gebieden en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Aan de hand van literatuurbronnen is onderzocht welke beschermde gebieden in de directe nabijheid van het plangebied aanwezig zijn en welke negatieve effecten hier kunnen optreden als gevolg van het voornemen. Daarnaast zijn de consequenties en de vervolgstappen ten aanzien van de beschermde gebieden inzichtelijk gemaakt.

Ook is de aanwezigheid van beschermde flora en fauna onderzocht. Het niet tijdig signaleren van de aanwezigheid van in het kader van de Flora- en faunawet (Ffwet) beschermde soorten, kan een risico voor de planologische procedures inhouden. Het voorkomen van beschermde soorten is bepaald aan de hand van de verspreidingsgegevens op het internet en literatuur. Daarnaast zijn de consequenties en vervolgstappen ten aanzien van de Ffwet inzichtelijk gemaakt.

afbeelding 1.1. Ligging van de planlocatie (rood) in Surhuisterveen [lit. 1.]

leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een beschrijving van het toetsingskader in relatie tot de natuurwet- en regelgeving. Hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van de EHS en de Natura 2000-gebieden in de directe omgeving van het plangebied en de mogelijke consequenties hiervan voor het voornemen. Hoofdstuk 4 beschrijft de mogelijke aanwezigheid van beschermde flora en fauna in het plangebied en de consequenties daarvan voor het voornemen. Hoofdstuk 5 behandelt de conclusie over de effecten van de werkzaamheden op beschermde gebieden en beschermde soorten. Daarnaast worden de consequenties en vervolgstappen ten aanzien van gebieds- en soortenbescherming inzichtelijk gemaakt.

2. TOETSINGSKADER

In Nederland is de natuurbescherming geregeld in enerzijds de bescherming van gebieden (Natuurbeschermingswet '98, Ecologische HoofdStructuur (Nota Ruimte), Provinciale programma's), en anderzijds de bescherming van soorten (Flora en faunawet). Hieronder worden deze wettelijke kaders toegelicht.

2.1. Gebiedsbescherming

2.1.1. Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 (Nbwet '98) biedt de juridische basis voor het Natuurbeleidsplan, de aanwijzing van te beschermen gebieden en landschapsgezichten, vergunningverlening, schadevergoeding, toezicht en beroep. Internationale verplichtingen uit de Vogelrichtlijn (VR) en Habitatrichtlijn (HR), maar ook verdragen als bijvoorbeeld het Verdrag van Ramsar (Wetlands) zijn hiermee in nationale regelgeving verankerd. De Nbwet '98 is, na een aanpassing in 2005, op 1 februari 2009 nogmaals gewijzigd. Sindsdien zijn de bepalingen vanuit de Europese VR en HR strikter in de Nbwet '98 verwerkt. Ook is vastgesteld dat voor bestaand gebruik (voor een bepaalde peildatum) in Natura 2000-gebieden met mogelijke verslechterende of significant verstorende gevolgen geen vergunning vereist is, totdat een beheersplan is vastgesteld.

De volgende gebieden worden aangewezen en beschermd op grond van de Nbwet '98:

- Natura 2000-gebieden (VR- en HR-gebieden);
- Beschermde Natuurmonumenten;
- gebieden die de Minister van LNV aanwijst ter uitvoering van verdragen of andere internationale verplichtingen (uitgezonderd verplichtingen op grond van de VR en HR), zoals Wetlands.

Natura 2000

Op dit moment (november 2009) doorlopen 143 HR-gebieden de definitieve aanwijzings-procedure tot Natura 2000-gebied. Naar verwachting worden de Natura 2000-gebieden in december 2010 definitief aangewezen¹. De al eerder aangewezen VR-gebieden worden hierbij opnieuw aangewezen. In deze overgangssituatie bestaan er:

- gebieden die reeds definitief zijn aangewezen, met instandhoudingsdoelstellingen (zie volgende paragraaf);
- gebieden die nog niet definitief zijn aangewezen, maar waarvoor wel ontwerp aanwijzingsbesluiten met voorlopige instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd;
- gebieden die nog niet als Natura 2000-gebied zijn aangewezen maar wel als zodanig bij de Europese Unie zijn aangemeld.

Een belangrijk verschil tussen de toetsing van Natura 2000-gebieden in de huidige situatie en de toetsing in de situatie na de definitieve aanwijzing, ligt in de toetsingscriteria van het beschermingsregime. Afhankelijk van de procedure vindt toetsing plaats op basis van:

- een definitief aanwijzingsbesluit met instandhoudingsdoelstellingen;
- eerder vrijgegeven voorlopige (concept) instandhoudingsdoelstellingen die onderdeel zijn van een ontwerp aanwijzingsbesluit;
- een toelichting of motivering zoals beschreven op het aanmeldingsdocument van Natura 2000-gebieden voor de Europese Unie.

---

¹ Uitgezonderd de gebieden Voordelta, Voornes Duin, Duinen Goeree en Kwade Hoek, Waddenzee, Duinen en Lage land Texel, Duinen Vlieland, Duinen Terschelling, Duinen Ameland, Duinen Schiermonnikoog, de Noordzeekustzone, Witterveld, Engbertsdijkvenen, Deurnsche Peel & Mariapeel, Groote Peel en het Vogelrichtlijngbied Arkemheen. Deze zijn in 2008 of 2009 reeds aangewezen.

Instandhoudingsdoelstellingen beschrijven de doelen voor natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten om een gunstige staat van instandhouding te waarborgen. In deze instandhoudingsdoelstellingen kunnen complementaire doelen zijn opgenomen voor vogelsoorten die in zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren en voor habitattypen en -soorten die nog niet in het gebied voorkomen en die op landelijke schaal in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren, maar waarvoor in het onderhavige gebied goede kansen aanwezig zijn voor ontwikkeling en vestiging. Met die complementaire doelen wordt binnen het netwerk van Natura 2000 een bijdrage geleverd aan de realisering van de landelijke doelen voor de betreffende habitattypen en soort(en).

2.1.2. Ecologische Hoofdstructuur

In de Nota Ruimte is een aantal uitwerkingen van ruimtelijke afwegingskaders voor de EHS aangekondigd. De EHS beoogt de realisatie van een samenhangend netwerk van natuurgebieden en verbindingzones. Door natuur te verbinden blijft diversiteit behouden en verkleint de kans op uitsterven van soorten. Het streven is om in Nederland in 2020 meer dan 750.000 hectare aan EHS-gebieden te hebben. Het grootste deel daarvan zijn bestaande bossen en natuurgebieden. Daarbij komen nog de ruim zes miljoen hectare natte natuur: meren, rivieren en de Nederlandse delen van de Noord- en Waddenzee. Een gebied kan tegelijk een Natura 2000-gebied zijn en onderdeel zijn van de EHS. Als er sprake zou zijn van tegenstrijdige vereisten, dan is het Natura 2000-beschermingsregime leidend.

De specifieke waarden en kwaliteiten van een EHS bepalen of ruimtelijke initiatieven doorgang kunnen vinden. Iedere provincie heeft deze voorwaarden in een zogeheten compensatiebeginsel 'vastgelegd' (zie hierna volgend kader). Over het algemeen geldt dat er geen bestemmingswijzigingen mogelijk zijn als daardoor de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied significant worden aangetast. Dit alles tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang. Om te kunnen bepalen of de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied significant worden aangetast, moet het bevoegd gezag (de gemeente) erop toezien dat hiernaar door de initiatiefnemer onderzoek wordt verricht. Om een zorgvuldige afweging te kunnen maken zal de provincie de te behouden wezenlijke kenmerken en waarden per gebied specificeren.

compensatiebeginsel Friesland

Nieuwe ruimtelijke plannen in of in de nabijheid van de EHS zijn op grond van (inter)-nationale regelgeving niet toegestaan als deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van 'redenen van groot openbaar belang' ('nee tenzij' principe). Er is dus wel sprake van externe werking [mond. med. Wibo Drent van de provincie Fryslan, 11 november 2009]. Wanneer een nieuw ruimtelijke plan op grond hiervan als onontkoombaar kan worden aangemerkt en aantoonbaar aan deze criteria voldoet, wordt schade zoveel mogelijk door mitigerende maatregelen beperkt. Resterende schade wordt gecompenseerd.

Uitzondering hierop vormen de één op één begrensde beheergebieden. Het 'nee-tenzij' principe is hier bij onvermijdelijke ruimtelijke ingrepen niet van toepassing. Wel zullen de aanwezige waarden bij afwegingen betrokken dienen te worden. Een voorbeeld hiervan is de benodigde compensatie van eventuele weidevogelwaarden volgens de hierna beschreven principes. Bij aanwezigheid van andere waarden, zoals botanische waarden, zal gebiedsgericht naar integrale oplossingen gezocht worden. Lokale begrenzing van dergelijke natuurwaarden tot natuurgebied en herbegrenzing van beheergebieden ter plaatse, kunnen onderdeel uitmaken van zo'n integrale oplossing.

Gemeenten dragen zorg voor een passende natuurbestemming met een goede planologische gebruiksregeling voor de EHS. Binnen de EHS zijn passende vormen van medegebruik mogelijk. De Provincie heeft aan de hand van de kwetsbaarheid en de natuurdoelen van EHS-gebieden bepaald welke vormen van medegebruik in EHS-gebieden mogelijk zijn [lit. 4.]

compensatiebeginsel Groningen

Indien schadelijke ingrepen, vanwege zwaar maatschappelijke belangen worden toegestaan, moet de schade worden gecompenseerd. De provincie wil dat compensatie wordt geboden voor schade aan natuur en bos in gebieden met de functie Landbouw in gaaf landschap, Landbouw in gebied met belangrijke natuurwaarden, Natuur, Bos en in natuur- en landbouwgebieden binnen de functie Landbouw en Landbouw in grootschalig open gebied. Eerst moet echter na zorgvuldige afweging van alle betrokken belangen blijken dat redelijke alternatieven voor een ingreep ontbreken. Daarbij moet nadrukkelijk in beeld komen hoe schade vooraf kan worden beperkt. Verlies moet zowel in kwalitatieve als kwantitatieve zin worden gecompenseerd.

2.2. Soortenbescherming

2.2.1. Flora- en faunawet

De bescherming van soorten is in Nederland geïmplementeerd in de Flora- en faunawet (Ffw). Op grond van de Ffw is een groot aantal dier- en plantensoorten aangewezen als beschermde inheemse soort. Ten aanzien van de beschermde inheemse diersoorten kent de Ffw een verbod op het verontrusten, vangen en doden van soorten en het verstoren, vernielen en beschadigen van hun nesten, voortplantings-, rust- en verblijfplaatsen (artikel 9 tot en met 12). Ten aanzien van de beschermde inheemse plantensoorten geldt een verbod op het plukken en anderszins beschadigen (artikel 8). Voor alle soorten (beschermde en onbeschermde) kent de Ffw een zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. Dit is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt en verder gaat dan de beschermde plant- en diersoorten.

De beschermde dier- en plantensoorten, die zijn opgenomen in de Ffw, zijn verdeeld in tabellen (zie kader op volgende pagina). Tabel 1 geeft de algemene soorten weer, die licht beschermd zijn. In dit rapport wordt naar deze soorten verwezen als 'tabel 1-soort'. Tabel 2 geeft de minder algemene, middelzwaar beschermde soorten weer. In tabel 3 staan soorten die worden genoemd in bijlage 1 van de AMvB Ffw en soorten vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en deze zijn zwaar beschermd. In dit rapport worden soorten die staan vermeld in de tabellen 2 en 3 van de AMvB Ffw aangeduid met de termen 'tabel 2-soort' respectievelijk 'tabel 3-soort'. Alle inheemse vogelsoorten vallen onder dezelfde bescherming als de tabel 3-soorten. Het aanvragen van ontheffing voor het verstoren van broedende vogels en/of hun nesten is in principe niet mogelijk. Er is immers altijd een alternatief, namelijk werken buiten het broedseizoen.

beschermingregimes Flora- en faunawet

algemene soorten

Voor algemene soorten (tabel 1-soorten of licht beschermd) geldt een vrijstelling voor artikel 8 tot en met 12 van de Ffw. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. In het kader van ruimtelijke ontwikkelingen hoeft voor deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd.

minder algemene soorten

Voor een aantal minder algemene soorten (tabel 2-soorten of middelzwaar beschermd) geldt een vrijstelling voor artikel 8 tot en met 12 van de Ffw, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ter goedkeuring bij de minister van LNV worden ingediend. In deze gedragscode dient te worden vastgelegd dat:

- geen benutting of economisch gewin plaatsvindt;
- zorgvuldig wordt gehandeld, wat onder meer inhoudt dat van de werkzaamheden geen wezenlijke invloed uitgaat op de betreffende soorten en dat in redelijkheid alles wordt verricht of gelaten om te voorkomen dat dieren worden gedood of verwond, of nesten en holen worden beschadigd, vernield of verstoord.

Wanneer volgens een goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt, hoeft voor deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Totdat een goedgekeurde gedragscode beschikbaar is, dient voor deze soorten echter nog wel ontheffing te worden aangevraagd. Voor alle soorten vindt bij de beoordeling van een ontheffing een zogenaamde lichte toets plaats, wat wil zeggen dat alleen wordt getoetst of geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

vogelsoorten

Voor het verstoren van vogels (in het broedseizoen) is het aanvragen van ontheffing voor ruimtelijke ingrepen in principe niet mogelijk. Er bestaat immers altijd een alternatief, namelijk werken buiten het broedseizoen. De flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. De meeste vogelsoorten maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen. Buiten het broedseizoen mogen nesten worden verwijderd of verplaatst, daar zijn echter uitzonderingen op. Voor de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van de Ffwet het gehele jaar:

1. nesten die buiten het broedseizoen worden gebruikt als vaste rust- en verblijfplaats (bijvoorbeeld: steenuil);
2. nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop (bijvoorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus);
3. nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing (bijvoorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk);
4. vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (bijvoorbeeld boomvalk, buizerd en ransuil).

Voor het verstoren van vogels (in het broedseizoen) is het aanvragen van ontheffing mogelijk op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn:

- bescherming van flora en fauna (b);
- veiligheid van het luchtverkeer (c);
- volksgezondheid of openbare veiligheid (d).

3. BESCHERMDE GEBIEDEN

In dit hoofdstuk zijn de effecten van het voornemen op de Natura 2000 en de EHS inzichtelijk gemaakt.

3.1. Natura 2000

3.1.1. Natura 2000-gebieden 'De Alde Feanen' en 'Leekstermeergebied'

gegevens

Het terrein van de familie van der Veen bevindt zich op ongeveer 12 km afstand van Natura 2000-gebied (VR-gebied) 'Leekstermeergebied' in Groningen. Natura 2000-gebied 'De Alde Feanen' in Friesland ligt ook op ongeveer 12 km afstand van het plangebied. (zie afbeelding 3.1)

afbeelding 3.1. De ligging van het plangebied (rode cirkel) ten opzichte van de Natura 2000-gebieden (geel) [lit. 2.]

effecten en conclusies

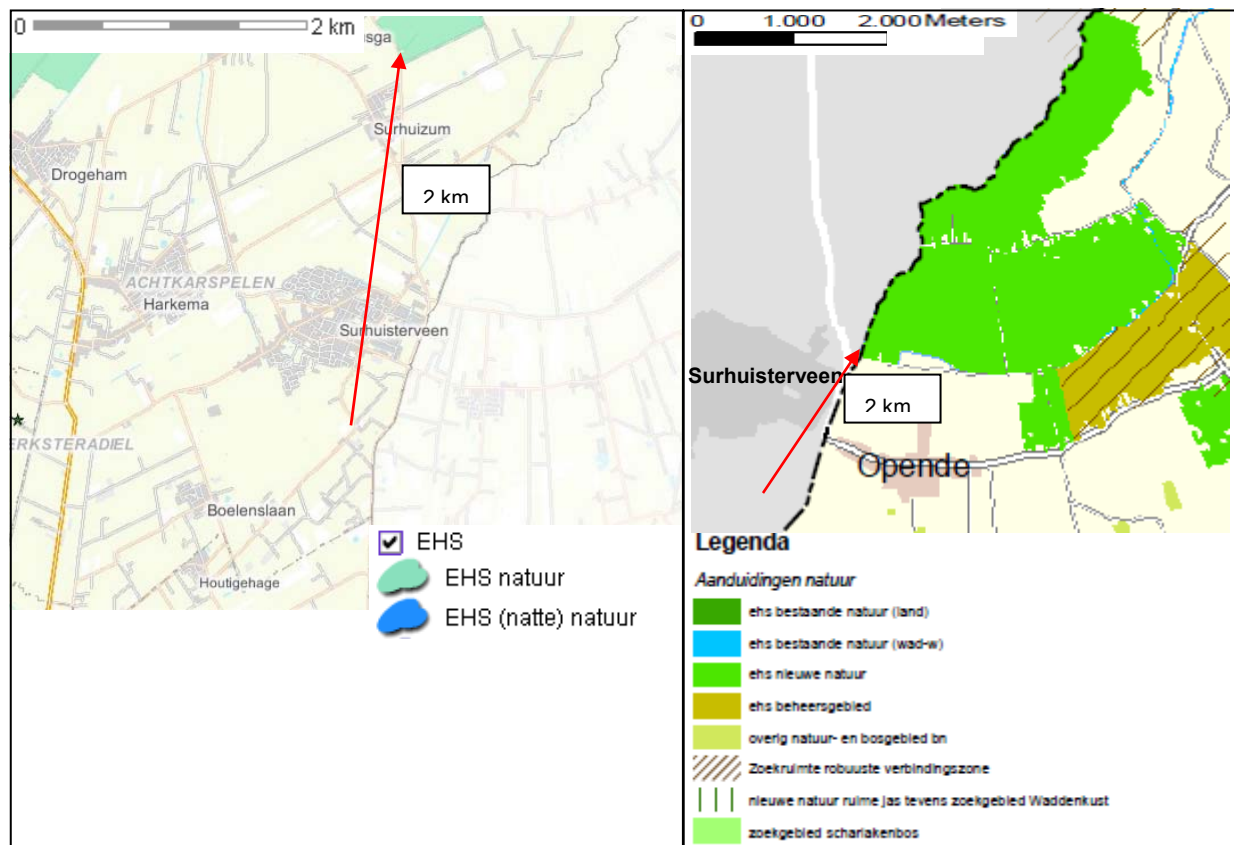
Het plangebied ligt ver buiten de grenzen van de Natura 2000-gebieden 'Leekstermeergebied' en 'De Alde Feanen'. Van directe vernietiging van beschermde habitats is dus geen sprake. Ook externe werking kan op basis van de afstand (minimaal 12 km) en de aard van de werkzaamheden uitgesloten worden.

3.2. EHS

gegevens

Verschillende delen van de EHS liggen in de nabijheid van de planlocatie (ongeveer 2 km), de planlocatie zelf maakt geen onderdeel uit van de EHS. Uit afbeelding 3.2 valt af te lezen dat de planlocatie vlakbij nieuwe natuur in de provincie Groningen (rechts) ligt. Dit gebied genaamd Lutjegast-Doezum staat bekend om het typische houtsingellandschap. Het dichtstbijzijnde EHS gebied in Friesland ligt op ongeveer 2 km afstand van de planlocatie (in afbeelding 3.2 links) en wordt in de toekomst verbonden met het gebied Lutjegast-Doezem. Deze verbindingszone zal niet nabij het plangebied gesitueerd worden.

afbeelding 3.2. Ligging planlocatie ten opzichte van de EHS (groen) [lit. X]

effecten en conclusie

Aangezien de werkzaamheden zich niet binnen de grenzen van de EHS bevinden, worden de wezenlijke kenmerken en waarden van de aangrenzende EHS-gebieden niet direct aangetast. Van ruimtebeslag is geen sprake. In de provincie Groningen is geen sprake van externe werking met betrekking tot EHS gebieden. In de Provincie Friesland moet wel rekening gehouden worden met externe werking. Op basis van de afstand (ongeveer 2 km) en de aard van de werkzaamheden worden ook geen negatieve effecten verwacht voor het Friese EHS gebied.

4. BESCHERMDE SOORTEN

In dit hoofdstuk worden de eventuele negatieve effecten beschreven die de beschermde soorten in en in de directe omgeving van de planlocatie ondervinden door het planvoornemen.

4.1. Methode

4.1.1. Bureaustudie

Op grond van verspreidingsatlassen, internetbronnen en de op internet vrij verkrijgbare verspreidingsgegevens van bijvoorbeeld het Natuurloket [lit. 1.], is aangegeven of wettelijk beschermde flora en fauna aanwezig is c.q. vrijwel met zekerheid kan worden verwacht. Het Natuurloket geeft voor elk kilometerhok (1x1 km) het aantal beschermde en bedreigde soorten aan per soortgroep. De planlocatie ligt in kilometerhok (km-hok) 207-576. Om een beeld te krijgen van de natuurwaarden in (de directe omgeving van) het plangebied, zijn de gegevens van de omliggende kmhokken 206-577, 207-577, 208-577, 206-576, 208-576, 206-575, 207-575 en 208-575 ook betrokken in dit onderzoek (zie bijlage I). In de onderstaande beschrijving is per soortgroep het aantal waarnemingen, zoals aangegeven door het Natuurloket, slechts als indicatie gebruikt voor de aanwezigheid van beschermde of bedreigde soorten in het plangebied². Een overzichtsfoto van de planlocatie is weergegeven in afbeelding 4.1. Daarnaast geeft afbeelding 4.2 een impressie van het plangebied weer.

Naast de verspreidingsgegevens van het Natuurloket worden ook de gegevens van de website van Waarneming.nl [lit. 5.] en Telmee.nl [lit. 6.] gebruikt. Op deze site worden zowel de waarnemingen van werkgroepen (bijvoorbeeld: KNNV, vogelwerkgroepen) als particulieren weergegeven. Ingevoerde gegevens worden door de vrijwilligers van Waarneming.nl dagelijks uitvoerig gecontroleerd. Ook deze gegevens worden in deze rapportage als indicatie gebruikt voor de aanwezige beschermde soorten op de planlocaties.

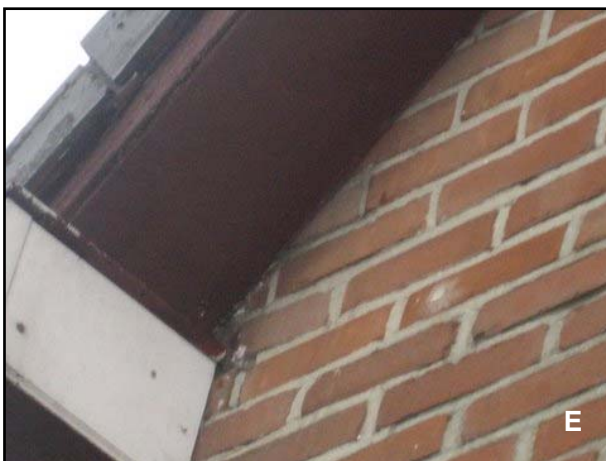
---

² In de overzichten van het Natuurloket wordt in de kolom 'volledigheid' aangegeven hoe volledig het overzicht van een bepaalde soortgroep is in het betreffende kmhok. De gebruikte classificatie voor volledigheid is niet/slecht/matig/redelijk/goed. Per soortgroep heeft deze classificaties een andere betekenis veelal gebaseerd op het aantal waarnemingen vergeleken met het gemiddelde van het ecodistrict (vaatplanten), het aantal waarnemingen over een bepaald tijdsbestek (dagvlinders) of het aantal bezoeken (sprinkhanen). Uit deze classificatie is niet af te leiden in hoeverre het kmhok vlakdekkend is geïnventariseerd. Hierdoor geeft die informatie geen zekerheid over het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied.

afbeelding 4.1. Planlocatie (rode cirkel) (Bron Google Earth)

afbeelding 4.2. Impressie van het plangebied met: A de te slopen schuur; B het te slopen huis; C voortuin met heggen; D dakgoot en dakrand van de schuur; E dakrand van het huis; F binnenkant van het dak van de schuur

Foto's: W. van der Veen.

4.2. Beschrijving per soortgroep

4.2.1. Vaatplanten

gegevens

Het Natuurloket vermeldt dat het voorkomen van vaatplanten in het km-hok waarin de planlocatie ligt, volledig is onderzocht. Daarbij zijn geen beschermde soorten waargenomen. Het voorkomen van vaatplanten in de omliggende km-hokken niet (206-576), onvolledig (207-577 en 208-576) of volledig (206-575, 206-577, 207-575, 208-575 en 208-577) onderzocht. Daarbij zijn enkele licht beschermde soorten aangetroffen (206-575, 206-577 en 208-575).

effecten en conclusie

Het voorkomen van licht beschermde soorten in de omgeving van de planlocatie kan niet worden uitgesloten. Ter plaatse komen geen beschermde soorten voor. Voor ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor licht beschermde soorten echter een vrijstelling in het kader van de Ffwet.

4.2.3. Grondgebonden zoogdieren

gegevens

Het Natuurloket geeft aan dat het km-hok waarin de planlocatie ligt, niet is onderzocht op het voorkomen van zoogdieren. In de omliggende km-hokken is het voorkomen van zoogdieren niet (206-576, 206-577) of onvolledig onderzocht. Er zijn drie lichtbeschermde, twee zwaarder beschermde soorten waargenomen en twee HR-soorten.

Op basis van verspreidingsgegevens van Telmee.nl en biotoopeisen zijn de volgende licht beschermde soorten op of nabij de planlocatie te verwachten: haas, egel, wezel, de hermelijn, bunzing en het ree.

De combinatie van zwaar beschermde soorten (Ffwet tabel 2 of 3 soorten) en HR-soorten duidt op de aanwezigheid van vleermuizen. Het al dan niet voorkomen van vleermuizen op de planlocatie wordt in paragraaf 4.2.4 behandeld.

effecten en conclusie

Het voorkomen van licht beschermde zoogdiersoorten op en nabij de planlocatie is niet uit te sluiten. Omdat voor licht beschermde soorten in het kader van de Ffwet een vrijstelling geldt, is een onthefingsaanvraag niet nodig.

4.2.4. Vleermuizen

gegevens

Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat het voorkomen van vleermuizen in het plangebied niet onderzocht is. In de omgeving van het plangebied zijn mogelijk wel twee vleermuissoorten waargenomen [lit. 1.]. De de laatvlieger (HR-soort) is in de nabijheid van de planlocatie waargenomen [lit. 5.]. De gewone dwergvleermuis (HR-soort) komt hier op basis van biotoopkenmerken (zie kader op de volgende pagina) mogelijk voor. Limpens' vleermuisatlas [lit. 8.] bevestigt het voorkomen van deze soorten. Vleermuizen vallen onder het zware beschermingsregime (tabel 3-soorten) van de Flora- en faunawet.

biotoopeisen van de mogelijk aanwezige vleermuissoorten

- De gewone dwergvleermuis is in Nederland de meest algemene soort. Hij kan vrijwel overal in Nederland aangetroffen worden. (Kraam)kolonies zijn in Nederland vooral in gebouwen, in spouwmuren, achter betimmering en daklijsten, of onder dakpannen gevonden. Gewone dwergvleermuizen zijn plaatstrouw, maar gebruiken meerdere verblijfplaatsen en verhuizen relatief vaak. Vliegroutes volgen zoveel mogelijk lijnvormige structuren. Gebouwen worden ook als winterverblijf gebruikt, waarbij vergelijkbare plaatsen als in de zomer benut worden. Systematisch zoeken naar winterslapende dieren is daardoor moeilijk. Overwinterende gewone dwergvleermuizen worden vooral bij toeval gevonden in spouwmuren, onder dakpannen, achter betimmering en daklijsten. Daarnaast zijn ze ook in spleten in de muur van kerktorens, en in spleten in grotten, groeves, betonnen bruggen en parkeergarages en dergelijke gevonden. Ze kiezen temperatuurgevoelige winterslaapplaatsen. Bij vorst zoeken ze vaak verwarmde huizen op.
- De laatvlieger komt in Nederland vrij algemeen voor. Kraamkolonies komen voorzover bekend alleen in gebouwen voor. Ze wonen in de spouwmuur, achter de betimmering, onder daklijsten en dakpannen of onder het lood rondom de schoorsteen. Soms worden ze ook op zolders aangetroffen. Hij jaagt boven open tot halfopen landschap, vooral in de beschutting van opgaande elementen zoals bosranden, heggen en lanen. Vliegroutes volgen waar mogelijk lijnvormige structuren, maar laatvliegers vliegen bij gunstige weersomstandigheden ook wel grote afstanden door open gebied. In de winter zoeken laatvliegers nauwe en relatief droge plaatsen op zoals spouwmuren, spleten en scheuren in zolders, oude kelders en soms ook kieren dicht bij de ingang van grotten. [lit. 10].

effecten en conclusie

Op voorhand kunnen vaste verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger niet worden uitgesloten. Nader onderzoek naar verblijfplaatsen van deze soorten is nodig om hier uitsluitel over te geven. Als uit dit onderzoek blijkt dat de locatie (met name de dakranden) gebruikt wordt door vleermuizen, dient een plan van mitigerende maatregelen opgesteld te worden. Het verkrijgen van een ontheffing voor Habitatrichtlijn bijlage IV-soorten is alleen mogelijk op basis van een in de wet genoemd belang. De sloop en bouw van een particuliere woning valt onder werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dit is geen in de Habitatrichtlijn IV genoemd belang.

Een ecologisch werkprotocol moet voorzien in toezicht op het uitvoeren van deze mitigerende maatregelen. Voorbeelden van mitigerende maatregelen voor in dit protocol staan in bijlage II. Een dergelijk protocol dient goed gekeurd te worden door de Dienst Regelingen van LNV. De goedkeuring komt in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag. Er is namelijk geen ontheffing meer nodig doordat de maatregelen de overtreding van de Ffwet voorkomt.

4.2.5. Vogels

gegevens

In het km-hok van de planlocatie is het voorkomen van broedvogels niet onderzocht. In de omliggende km-hokken in het voorkomen van vogels onvolledig onderzocht. Daarbij is één soort aangetroffen.

Algemene soorten die broeden onder dakpannen of aan gebouwen, zoals huismus, spreeuw en zwarte roodstaart vinden mogelijk broedgelegenheid in de te slopen gebouwen.

effecten en conclusie

De planlocatie en de omgeving bieden mogelijk nestgelegenheid aan algemeen voorkomende broedvogelsoorten. Werkzaamheden tijdens het broedseizoen (globaal van 15 maart-15 juli³) kunnen deze vogels verstoren, dit dient voorkomen te worden.

³ Het broedseizoen loopt gemiddeld van 15 maart tot 15 juli. Afhankelijk van het weer kan deze periode echter verschuiven. Bovendien zijn er vogelsoorten die tot in september broedsels kunnen hebben. Vaste nestplaatsen van bijvoorbeeld uil of specht zijn, indien functioneel, jaarrond beschermd.

Voor alle inheemse vogelsoorten geldt dat verstoren in het broedseizoen (individuen, nesten of eieren) verboden is. Vogels zijn op dezelfde wijze beschermd als tabel 3-soorten. Het aanvragen van ontheffing voor het verstoren van broedvogels is in principe niet mogelijk, omdat de effecten op vogels en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen van de Ffw gemakkelijk te voorkomen is, te weten door in principe twee mogelijkheden⁴:

- buiten het broedseizoen werken, dit met risico dat sommige vogels tot in september kunnen broeden;
- de werkzaamheden vlak voor het broedseizoen inzetten en dan continue doorwerken (werkzaamheden niet langer dan enkele dagen stilleggen), zodat vogels niet gaan broeden in het gebied waar gewerkt wordt.

4.2.6. Reptielen

gegevens

Volgens het Natuurloket is het voorkomen van reptielen op en rond de planlocatie niet onderzocht. Ook RAVON [lit. 10.] en Waarneming.nl melden geen waarnemingen van reptielen in het uurhok waarin de planlocatie ligt.

Het leefgebied van reptielen bestaat over het algemeen uit ijle vegetatie die voldoende schuilmogelijkheden biedt en tevens voldoende open is om te kunnen zonnen en snel opwarmt. Met name heide voldoet vaak aan deze voorwaarden. Ideale leefgebieden zijn overgangen tussen bossen en heide, structuurrijke vegetaties zoals oude heide, maar ook vervallen overgroeide steenstapels en muurtjes [lit. 10.].

effecten en conclusie

Door het ontbreken van geschikte biotopen is het voorkomen van reptielen op de planlocatie uit te sluiten. Specialistisch onderzoek en een ontheffingsaanvraag zijn niet noodzakelijk.

4.2.7. Amfibieën

gegevens

De gegevens van het Natuurloket geven aan dat de aanwezigheid van amfibieën op de planlocatie onvoldoende onderzocht is. Daarbij zijn twee licht beschermde soorten aangetroffen. De omliggende km-hokken zijn niet of onvolledig onderzocht. Daarbij zijn vier licht beschermde soorten waargenomen [lit. 1.].

Waarschijnlijk gaat het hier om de licht beschermde soorten de kleine watersalamander, meerkikker, gewone pad en bruine kikker. RAVON (uurhok 5x5 km) bevestigt de aanwezigheid van deze soorten op of nabij de planlocatie.

effecten en conclusie

In het plangebied komen de licht beschermde amfibiesoorten kleine watersalamander, meerkikker, bruine kikker en de gewone pad (tabel 1-soorten) voor. In het kader van ruimtelijke ontwikkeling hoeft voor de tabel 1-soorten geen ontheffing in het kader van de Ffwet te worden aangevraagd.

---

⁴ Deze mogelijkheden zijn besproken en goedgekeurd door DLG [persoonlijke communicatie mevrouw N. van Hest, oktober 2008].

4.2.8. Vissen

gegevens

In en om de planlocatie is volgens het Natuurloket het voorkomen van vissen niet onderzocht. Uit de uurhokgegevens van RAVON komt ook niet de mogelijke aanwezigheid van beschermde vissen op de planlocatie naar voren. Er zijn geen waterpartijen aanwezig op de planlocatie en in de directe omgeving.

effecten en conclusie

Geschikt biotoop voor beschermde vissoorten ontbreekt op de planlocatie. Specialistisch onderzoek hoeft niet te worden verricht. Ontheffingsaanvraag in het kader van de Ffwet is niet nodig.

4.2.9. Dagvlinders

gegevens

Het voorkomen van dagvlinders is volgens het Natuurloket in het km-hok van de planlocatie onvolledig onderzocht. In de omliggende km-hokken is het voorkomen van dagvlinders niet, onvolledig of volledig onderzocht. Daarbij zijn geen beschermde soorten waargenomen. De Vlinderstichting geeft een waarneming van de rouwmantel aan in het uurhok van de planlocatie. De biotoopeisen van de rouwmantel staan in onderstaand kader toegelicht.

biotoopbeschrijving van de rouwmantel

de rouwmantel leeft in gevarieerde, open bossen met wilgenstruiken op vochtige, zonnige plaatsen. De vlinder vliegt vooral langs bosranden met beschutte, warme inhammen en langs brede bospaden [lit. 12.].

effecten en conclusie

Doordat op de planlocatie geen geschikt biotoop voor de beschermde vlindersoorten aanwezig is, is de kans dat de werkzaamheden een negatief effect hebben op beschermde soorten uit te sluiten. Specialistisch onderzoek en ontheffingsaanvraag zijn zodoende niet nodig.

4.2.10. Libellen

gegevens

Volgens het Natuurloket zijn libellen in het km-hok waarin de planlocatie ligt, niet onderzocht. Ook in de omliggende km-hokken zijn niet, onvolledig of volledig onderzocht. Hier zijn geen beschermde soorten aangetroffen.

De in Nederland voorkomende libellensoorten hebben zeer specifieke biotoopeisen; ze zijn voor het grootste deel van hun levenscyclus afhankelijk van natte elementen in het landschap. De belangrijkste biotopen voor libelsoorten in Nederland zijn dan ook; beken en rivieren, vennen, hoogveen en laagveenmoerassen [lit. 13.].

Het Libellennet geeft waarnemingen van de zwaarbeschermd groene glazenmaker in het uurhok van de planlocatie. De biotoopeisen van deze soort zijn daarom in onderstaand kader toegelicht.

biotoopbeschrijving van de groene glazenmaker

Groene glazenmakers zijn te vinden in stilstaande wateren met dichte krabbenscheervelden: plassen, sloten en petgaten in laagveen-gebieden en sloten in veenweidegebieden. Jagende dieren zijn op beschutte plekken aan te treffen, zoals open rietlanden, bosranden en ruigten. Eitjes worden solitair door het vrouwtje afgezet, vrijwel uitsluitend in krabbenscheerplanten [lit. 13.].

effecten en conclusie

Op de planlocatie is geen geschikt biotoop voor de groene glazenmaker aanwezig. Een negatief effect van de werkzaamheden op deze soorten wordt niet verwacht, aangezien de planlocatie geen essentieel onderdeel van het leefgebied van deze soorten is. Specialistisch onderzoek en ontheffingsaanvraag zijn zodoende niet nodig.

4.2.11. Overige ongewervelden**gegevens**

De groep van de overige ongewervelden is in km-hokken van en om de planlocatie niet onderzocht volgens het Natuurloket. De soorten uit de groep van de overige ongewervelden die zwaarder beschermd zijn door de Ffwet, zijn reeds uitgestorven in Nederland of slechts op zeer specifieke locaties aanwezig. Voorbeelden hiervan zijn hoogveen- en duingebieden en schraal- en kalkrijkgrasland. Dergelijke biotopen zijn niet in het plangebied aanwezig.

effecten en conclusies

De aanwezigheid van beschermde soorten uit de groep van de overige ongewervelden zijn, door het ontbreken van een geschikt biotoop, uit te sluiten. Specialistisch onderzoek hoeft niet te worden verricht. Ontheffingsaanvraag in het kader van de Ffwet is niet nodig.

5. CONCLUSIE

5.1. Beschermde gebieden

5.1.1. Natura-2000-gebieden 'Alde Faenen' en Leekstermeergebiet'

Het plangebied ligt op ongeveer 12 km afstand van het Natura 2000-gebieden 'De Alde Faenen' en het 'Leekstermeergebiet'. Van directe en indirecte schade aan beschermde habitats is dus geen sprake.

5.1.2. Ecologische Hoofdstructuur

Aangezien de werkzaamheden zich niet binnen de grenzen van de EHS bevinden, worden de wezenlijke kenmerken en waarden van de aangrenzende EHS-gebieden niet direct aangetast. Van ruimtebeslag en vernietiging is geen sprake. Ook is er geen sprake van externe werking.

5.2. Beschermde soorten

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de gevolgen van het voornemen op de verschillende soortgroepen en hoe met deze gevolgen dient te worden omgegaan.

tabel 5.1. Overzicht van de mogelijk aanwezige beschermde soorten in het plangebied

soortgroep	beschermde soorten in het plangebied aanwezig?	kans op overtreding verboden Ffw	gevolgen	onthefing aanvragen Ffw?
vaatplanten	in het plangebied komt mogelijk licht beschermde soorten voor	nee, voor licht beschermde soorten is een vrijstelling voor de verbodsbepalingen van de Ffwet van kracht	geen	nee
grondgebond en zoogdieren	ja, in het plangebied komen mogelijk lichtbeschermde soorten voor.	nee, voor licht beschermde soorten is een vrijstelling voor de verbodsbepalingen van de Ffwet van kracht	geen	nee
vleermuizen	ja, in het plangebied komen mogelijk de laatvlieger en de gewone dwergvleermuis voor	mogelijk worden verblijfplaatsen vernietigd	nader onderzoek naar mogelijke vleermuisverblijfplaatsen in de te slopen gebouwen	indien vleermuizen op de planlocatie verblijfplaatsen hebben, dient een ecologisch werkprotocol met mitigerende maatregelen (zie bijlage I) goedgekeurd te worden door Dienst Regelingen. Goedkeuring komt in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag
vogels	ja, op de planlocatie bevinden zich mogelijk broedende vogels tijdens de werkzaamheden	mogelijk	zie toelichting onder tabel	aanvragen van een ontheffing is niet mogelijk (zie toelichting boven tabel)
reptielen	nee, in het plangebied komen geen beschermde reptielsoorten voor	nee	geen	nee
amfibieën	ja, er zijn mogelijk licht beschermde soorten in het plangebied aanwezig	nee, voor licht beschermde soorten is een vrijstelling voor de verbodsbepalingen van de Ffwet van kracht	geen	nee

soortgroep	beschermde soorten in het plangebied aanwezig?	kans op overtreding verboden Ffw	gevolgen	onthefing aanvragen Ffw?
vissen	nee, in het plangebied komen geen beschermde vissoorten voor	nee	geen	nee
dagvlinders, libellen en overige ongewerveld en	nee, in het plangebied komen geen beschermde overige ongewervelden voor	nee	geen	nee

vogels

Het aanvragen van ontheffing voor het verstoren van de broedende vogels in het plangebied is in principe niet mogelijk (broedseizoen: globaal 15 maart-15 juli⁵). Er bestaat immers altijd een alternatief: werken wanneer geen broedende vogels aanwezig zijn. Behalve werken wanneer geen broedende vogels aanwezig zijn is het verstoren van vogels te voorkomen door de werkzaamheden voor het broedseizoen in te zetten en dan continu door te werken (werkzaamheden niet langer dan enkele dagen stilleggen), zodat vogels niet gaan broeden in het gebied waar gewerkt wordt.

⁵ Het broedseizoen loopt gemiddeld van 15 maart tot 15 juli. Afhankelijk van het weer kan deze periode echter verschuiven. Bovendien zijn er vogelsoorten die tot in september broedsels kunnen hebben.

6. BRONNEN

1. website van het Natuurloket.
2. website van het Ministerie van LNV.
3. website Kaarten van Provincie Fryslân; Provinciale Ecologische Verbindingszones.
4. Streekplan Fryslân 2007.
5. Streekplan.
6. Website van Waarneming.nl.
7. Website van Telmee.nl.
8. Website van Zoogdiervereniging.nl.
9. Limpens' Vleermuizenatlas Nederland.
10. Website van Vleermuis.net.
11. Website van RAVON met verspreidingsgegevens van reptielen, amfibieën en vissen.
12. Website van Piscaria Limnodata.
13. Website van Vlindernet.nl.
14. Website van Libellennet.nl.

BIJLAGE I   Natuurloketgegevens

Globaal rapport verspreiding beschermde en bedreigde soorten

Samenstelling: 10 november 2009

Let op: Aan deze gegevens kunnen geen rechten worden ontleend. Lees ook de afwijzing van [aansprakelijkheid](#) op onze website.

In onderstaande tabel staat het aantal beschermde en bedreigde soorten per kilometerhok.

Databanken worden regelmatig geactualiseerd. Het kan dus zijn dat er meer gegevens beschikbaar zijn dan in dit overzicht vermeld staat. Wanneer u gegevens bij Het Natuurloket koopt, dan krijgt u uiteraard de meest recente informatie.

Als in een kilometerhok geen beschermde soorten zijn aangetroffen, terwijl het hok niet goed is onderzocht, dan is het veelal nodig om aanvullend veldonderzoek uit te voeren. Als een kilometerhok goed is onderzocht, hoeft u voor de desbetreffende soortgroep geen aanvullend onderzoek te doen: de gegevens die u bij Het Natuurloket koopt, volstaan dan.

Rapportage voor kilometerhok X:206 / Y:575

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	1					goed	-	1991-2007
Mossen						niet		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						niet		1992-2007
Zoogdieren	1					slecht		1997-2007
Broedvogels						niet		1996-2007
Watervogels						niet		96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën	1					slecht		1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						matig		1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen						niet		1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden						niet		1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Rapportage voor kilometerhok X:206 / Y:576

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten						niet	-	niet onderzocht
Mossen						niet		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						niet		1992-2007
Zoogdieren						niet		1997-2007

Broedvogels						niet		1996-2007
Watervogels						niet		96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën	1					slecht		1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						slecht		1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen						niet		1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden						niet		1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Rapportage voor kilometerhok X:206 / Y:577

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	2					3 goed	-	1991-2007
Mossen						goed		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						slecht		1992-2007
Zoogdieren						niet		1997-2007
Broedvogels			1		1	goed	0%	1996-2007
Watervogels						niet		96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën						niet		1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						redelijk		1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen						matig		1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden						niet		1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Rapportage voor kilometerhok X:207 / Y:575

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten						1 goed	-	1991-2007
Mossen						niet		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						slecht		1992-2007
Zoogdieren	3					slecht	26-50%	1997-2007
Broedvogels						niet		1996-2007
Watervogels						redelijk	0%	96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën	3					matig	51-100%	1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders					1	redelijk	0%	1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen						niet		1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden						niet		1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Rapportage voor kilometerhok X:207 / Y:576

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten					1	goed	-	1991-2007
Mossen						niet		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						slecht		1992-2007
Zoogdieren						niet		1997-2007
Broedvogels						niet		1996-2007
Watervogels						niet	96/97-06/07	
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën	2					slecht	51-100%	1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						redelijk		1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen						niet		1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden						niet		1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Rapportage voor kilometerhok X:207 / Y:577

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten						slecht	-	1991-2007
Mossen						slecht		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						slecht		1992-2007
Zoogdieren	2			1		slecht	0%	1997-2007
Broedvogels			1		1	slecht	0%	1996-2007
Watervogels						niet	96/97-06/07	
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën	1					matig		1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						goed		1998-2008
Nachtvlinders						matig		1980-2008
Libellen						goed		1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden						niet		1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Rapportage voor kilometerhok X:208 / Y:575

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	1					goed	-	1991-2007
Mossen						niet		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						niet		1992-2007
Zoogdieren	1					slecht		1997-2007
Broedvogels						niet		1996-2007
Watervogels						redelijk	0%	96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën	3					matig	51-100%	1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						niet		1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008

Libellen	niet							1993-2007
Sprinkhanen	niet							1993-2007
Overige ongewervelden	niet							1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Rapportage voor kilometerhok X:208 / Y:576

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten						slecht	-	1991-2007
Mossen						niet		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						slecht		1992-2007
Zoogdieren	1	1			2	slecht	26-50%	1997-2007
Broedvogels				1		slecht	0%	1996-2007
Watervogels						redelijk	0%	96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën	4					redelijk	51-100%	1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						niet		1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen						niet		1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden						niet		1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Rapportage voor kilometerhok X:208 / Y:577

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten						goed	-	1991-2007
Mossen						slecht		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						niet		1992-2007
Zoogdieren	2					slecht		1997-2007
Broedvogels						niet		1996-2007
Watervogels						redelijk	0%	96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën						niet		1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						redelijk		1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen						matig		1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden						niet		1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Landelijke vegetatiedatabank: [gezamenlijke kilometerhokken](#)

* Legenda

FF1 = Flora- en faunawet lijst 1 (vrijstelling)
FF23 = Flora- en faunawet lijst 2 + 3 (streng beschermd)
Hrl = Habitatrictlijn (alleen bijlage 2 en 4)
RL = Rode Lijst (**#**) = tevens [meetnetgegevens](#) verzameld.

Volledigheid onderzoek: Hiermee wordt aangegeven of op basis van de gebrachte bezoeken een volledig overzicht is te verwachten van de soorten van de betreffende soortgroep. Een [toelichting](#) op deze categorieën kunt u vinden onderaan deze rapportage.

Detail: Met dit percentage wordt aangegeven welk aandeel van alle van dit kilometerhok beschikbare gegevens van Rode-Lijstsoorten en wettelijk beschermde soorten op gedetailleerder niveau beschikbaar is.

Actualiteit: per groep is aangegeven uit welke periode de gegevens zijn opgenomen.

 niet van toepassing

Wat te doen als u meer informatie wilt na het zien van het globaal rapport?

Als u na het zien van het globaal rapport wilt weten welke soorten er zijn aangetroffen, dan kunt u die informatie aanvragen via [Het Natuurloket](http://www.natuurloket.nl).

Het Natuurloket richt zich bij de gegevensleveringen voornamelijk op professionele gebruikers. Particulieren raden we aan zich rechtstreeks te wenden tot de desbetreffende PGO. Voor adressen zie www.voff.nl.

Procedure aanvraag volledig rapport

U hebt nu een globaal rapport gekregen over aantallen wettelijk beschermde soorten, en bedreigde soorten van de Rode Lijst. U kunt via Het Natuurloket een volledig rapport met meer gedetailleerde gegevens krijgen. In dit rapport staat aangegeven om welke dieren of planten het precies gaat en wordt een eerste indicatie gegeven van de te verwachten effecten van de ingreep. Die gegevens heeft u nodig voor de ontheffingsaanvraag.

On-line prijs berekenen van een volledig rapport

Als u wilt weten hoeveel het kost om een volledig rapport op te laten stellen, dan kunt u zelf de [prijs berekenen](#). Voor deze service moet u zich eerst eenmalig [aanmelden](#). U ontvangt dan direct per e-mail uw gebruikersnaam en wachtwoord, die u nodig heeft om in te loggen.

Na inloggen kunt u een offerte opstellen. De door u opgestelde offertes wordt in uw persoonlijk archief bewaard. Wanneer u aansluitend op het raadplegen van een globale rapportage een offerte opvraagt, dan worden de correcte kilometerhokgegevens automatisch ingevuld!

Opdracht geven voor een volledig rapport

Als u opdracht wilt geven voor een volledig rapport, dan kunt u dat alleen on-line doen. Klik u op de link [opdracht geven](#). Geef vervolgens aan welke gegevens u wilt ontvangen en klik op 'opdracht geven'. In de laatste stap bevestigt u de elektronische opdracht door een schriftelijke opdrachtverlening naar Het Natuurloket te sturen. Na maximaal 20 werkdagen ontvangt u de gegevens. De door u verleende opdrachten worden in uw persoonlijk archief bewaard.

Op de levering van een volledig rapport zijn onze [Algemene Voorwaarden](#) van toepassing. Deze zijn bij de Kamer van Koophandel in Arnhem gedeponereerd. Opdrachtverlening (via onze website) kan alleen als u zich akkoord verklaart met deze voorwaarden.

Ook kunt u binnen 2,5 week gegevens ontvangen. Voor deze extra service geldt wel een prijsopslag van 40%. Voor meer informatie kunt u bellen met Het Natuurloket: 0317 - 467 345 of e-mail naar [Het Natuurloket](mailto:Het.Natuurloket).

Toelichting op volledigheid en actualiteit van het onderzoek

De gegevens die Het Natuurloket levert zijn afkomstig van de Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's), die zijn verenigd in de [Stichting VeldOnderzoek Flora & Fauna \(VOFF\)](#). Kijk voor meer informatie op de website van de VOFF of stuur een mailtje naar voff@voff.nl.

De databank van Het Natuurloket niet compleet is; naar schatting bevat de databank 90% van alle beschikbare waarnemingen. Vooral op lokaal/regionaal niveau, bijvoorbeeld in Limburg, kunnen gegevens ontbreken. Er wordt voortdurend gewerkt om de databank van Het Natuurloket verder uit te breiden.

Vaatplanten (FLORON)

Per regio is het gemiddelde aantal aangetroffen plantensoorten per kilometerhok gegeven. Dit aantal is afhankelijk van o.a. bodemtype, waterhuishouding, schaal van het landschap en bodemgebruik. Daarom is de indeling van Nederland in 38 ecodistricten gebruikt als regio-indeling. Voor de mate van volledigheid zijn vier klassen onderscheiden:

- Niet onderzocht: er zijn geen waarnemingen gedaan.
- Slecht onderzocht: het aantal soorten per kilometerhok is kleiner dan 26, of als het aantal soorten kleiner is dan het gemiddelde van het ecodistrict min twee maal de standaarddeviatie.
- Goed geïnventariseerd: het aantal soorten is groter dan het gemiddelde van het ecodistrict minus de standaarddeviatie.
- Matig onderzocht: alle andere gevallen.

Het gemiddeld aantal aangetroffen soorten per kilometerhok loopt van 127 (grote, recente polders) tot 306 (kalkrijke duinen).

Mossen (BLWG)

Gegevens van mossen zijn veelal afkomstig van natuurgebieden en stedelijk gebied. De meeste bedreigde soorten zijn slechte verspreiders en langzame groeiers en sterk gebonden aan het type substraat waarop ze groeien. Compensatie van verloren gegaan substraat of het ontzien van groeiplaatsen is in veel gevallen wenselijk.

Matig onderzocht: 1-10 soorten

Redelijk onderzocht: 11-30 soorten

Goed onderzocht: meer dan 30 soorten

Korstmossen (BLWG)

Gegevens van korstmossen zijn voornamelijk afkomstig van bos, heide en stuifzand, laanbomen en muren van oude gebouwen. Korstmossen kunnen in alle seizoenen worden gevonden. De meeste bedreigde soorten zijn slechte verspreiders en langzame groeiers en sterk gebonden aan het type substraat waarop ze groeien. Compensatie van verloren gegaan substraat of het ontzien van groeiplaatsen is in veel gevallen wenselijk.

Matig onderzocht: 1-10 soorten

Redelijk onderzocht: 11-20 soorten

Goed onderzocht: meer dan 20 soorten

Paddestoelen (NMV)

Paddestoelen komen in elk biotoop voor, maar de soortenrijkdom kan sterk verschillen. In sommige biotopen kunnen ze tot de soortenrijkste groepen organismen behoren. In Nederland zijn bijna 5000 soorten bekend. Veel soorten reageren vaak snel op veranderingen in milieuomstandigheden en vormen daarom belangrijke indicatoren (zie: P.J. Keizer, Paddestoelvriendelijk natuurbeheer, KNNV Uitgeverij, Utrecht 2003).

Verspreidingsonderzoek wordt bemoeilijkt door de specifieke levenswijze van paddestoelen. Het groeiende organisme (een schimmel) is voor het blote oog onzichtbaar en vormt meestal kortlevende waarneembare vruchtlichamen (de paddestoelen), op moeilijk voorspelbare momenten en plaatsen. De meeste soorten worden gevonden in de herfst, maar er zijn bijvoorbeeld ook specifieke voorjaarspaddestoelen. Gegevens worden over het algemeen verzameld door vrijwilligers, deels bij

gerichte inventarisaties en deels als losse waarnemingen, zodat de inventarisatiedichtheid erg variabel is. Het ontbreken van meldingen van bepaalde soorten kan dan ook nooit een garantie zijn dat deze soorten niet aanwezig zijn, ook niet in hokken die als "goed onderzocht" worden aangemerkt.

Om de volledigheid van een inventarisatie te definiëren zouden voor elk km-hok naast de aantallen waarnemingen en soorten ook specifieke biotoopkenmerken moeten worden meegewogen. Voor paddestoelen is een dergelijke weging nog niet op landelijke schaal mogelijk. Vooral nog wordt uitgegaan van het globale (niet statistisch onderbouwde) ervaringsfeit dat een "serieus" onderzoek in een hok in een goede tijd minstens een bepaald aantal verschillende soorten moet opleveren, met een eveneens globale correctie voor het feit dat dit aantal in een "goed" hok met minder waarnemingen wordt bereikt dan in een "slecht" hok. De hier gehanteerde definitie luidt:

Goed onderzocht: 250 of meer soorten, of 1000 of meer waarnemingen.

Slecht onderzocht: minder dan 50 soorten, of minder dan 100 waarnemingen.

Redelijk onderzocht: alle overige combinaties van aantallen soorten en waarnemingen.

Niet onderzocht: geen enkele waarneming beschikbaar (ontbreken van soorten wordt niet geregistreerd; een hok met enkele losse meldingen zou ook als "niet onderzocht" moeten worden betiteld, maar omdat dit moeilijk is af te bakenen wordt dan toch consequent de term "slecht onderzocht" gebruikt).

Standaard worden gegevens geleverd uit het databestand vanaf 1993 (ca. 65% van de bij de NMV beschikbare gegevens op km-hok niveau). Op locaties die weinig uiterlijke veranderingen hebben ondergaan kunnen ook oudere waarnemingen nog waardevolle bijdragen leveren aan de beoordeling van de (potentiële) waarde van het terrein.

Zoogdieren (VZZ)

Van zoogdieren bestaat geen landsdekkende informatie over het voorkomen van soorten op kilometerhokniveau. De soortenlijst van dit kilometerhok geeft dus niet de werkelijke situatie weer. Voor een betrouwbaar beeld dient ter plaatse een inventarisatie uitgevoerd te worden.

Broedvogels (SOVON)

In de jaren 1998-2000 is er in het kader van het Atlasproject van de Nederlandse Broedvogels in geheel Nederland gewerkt aan het vergaren van broedvogeldata op het niveau van kilometerhokken. In besloten tot halfopen landschappen wordt 70-80% van de werkelijk in een kilometerhok aanwezige soorten vastgesteld. In open landschappen wordt uitgegaan van minimaal 80-100%. Een kilometerhok waar atlaswerk heeft plaatsgevonden wordt als redelijk onderzocht gekwalificeerd.

Het Landelijk Soortenonderzoek Broedvogels (LSB) is in zijn huidige opzet in 1996 van start gegaan. Het richt zich op het jaarlijks verzamelen van de aantallen broedgevallen van in kolonies broedende soorten en de aantallen broedgevallen van zeldzame soorten. Van een selectie van zeldzame broedvogelsoorten wordt hierbij ook de verspreiding jaarlijks in kaart gebracht. Van de kolonievogelsoorten mag uitgegaan worden van een vrijwel landdekkende inventarisatie. Een kilometerhok is goed onderzocht als er na 1993 drie of meer keren een kolonie- en/of zeldzame soort is gemeld.

Het Broedvogel Monitoring Project (BMP) is in 1984 van start gegaan en heeft tot doel de aantalveranderingen van min of meer algemene vogelsoorten te volgen. In vaste proefvlakken van 15 tot 500 hectare groot verspreid over Nederland wordt jaarlijks een vaste selectie aan soorten onderzocht. De selectie van soorten kan bestaan uit alle soorten of uit een set van bijzondere soorten, bijvoorbeeld alleen weidevogels (BMP-W). Als een proefvlak meerdere kilometerhokken snijdt zijn de aanwezige soorten in het proefvlak naar elk betrokken kilometerhok gekopieerd. Een kilometerhok is goed onderzocht als er na 1995 twee keer een proefvlak is onderzocht. Als er een BMP-W proefvlak is onderzocht is het kilometerhok redelijk onderzocht.

Wintervogels (SOVON)

Watervogels

Vanaf seizoen 1992/93 is de coördinatie van de watervogeltellingen ondergebracht bij SOVON. Het gaat daarbij om de maandelijkse ganzen- en zwanentellingen, maandelijkse tellingen van de Zoete Rijkswateren, de midwintertelling in januari en tellingen in de Waddenzee. Bij een evaluatie van deze verscheidenheid aan watervogelprojecten, bleek de genoemde opzet niet geheel te voldoen. Door de projectgewijze aanpak bleef de informatie over het voorkomen van watervogels versnipperd. Met ingang van het winterhalfjaar 2000/01 is het netwerk aan telgebieden uitgebreid, wordt het merendeel van de belangrijke watervogelgebieden in het winterhalfjaar maandelijks geteld en worden

alle projectresultaten in een gezamenlijk rapport opgenomen.

Onderzoekskwaliteit: Een kilometerhok is goed onderzocht als er >25 maanden geteld is in de laatste 5 jaar. Als er >10 en <25 maanden is geteld in de laatste 5 jaar is het hok redelijk onderzocht. >5 en <10 maanden geteld is matig onderzocht.

Punt Transect Tellingen (PTT): het Punt Transect Tellingen project (PTT) is het oudste monitoringproject van SOVON en werd in 1978 in het leven geroepen omdat van veel, vooral algemeen voorkomende, wintervogels vrijwel niets bekend was over de aantalsontwikkelingen binnen Nederland. De doelstellingen van het door SOVON en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) opgezette project waren (a) het volgen van de aantalsontwikkelingen van zoveel mogelijk soorten winter- en trekvogels door de jaren heen, zo mogelijk in relatie tot de achterliggende oorzaken en (b) het volgen van de veranderingen in de verspreiding van winter- en trekvogels. De uitvoering van het project is op alle punten gestandaardiseerd en houdt in dat waarnemers puntsgewijs op een vaste route gedurende een vaste tijd alle vogels tellen.

Onderzoekskwaliteit: Als er minimaal 2 punten meerjarig zijn onderzocht is het kilometerhok matig onderzocht. In alle andere gevallen is het kilometerhok slecht onderzocht.

Reptielen en Amfibieën (RAVON)

De onderzoekintensiteit voor reptielen en amfibieën is hoofdzakelijk gebaseerd op het aantal waarnemingen van de betreffende soortgroep (amfibieën of reptielen) per kilometerhok. Daarnaast is in de beoordeling meegewogen of de waarnemingen voldoende goed verspreid zijn over de seizoenen en over de aangetroffen soorten. De methodiek is toegelicht in een artikel in het RAVON tijdschrift (*R. Creemers & J. van Delft, 2001, Dataverzameling en inventarisatie-activiteit in Nederland. RAVON 12, blz. 46-53.*)

Vissen (RAVON)

De inventarisatieactiviteit voor vissen is hoofdzakelijk gebaseerd op het aantal aangetroffen soorten en het aantal bezoeken per kilometerhok. De methodiek dient nog nader verfijnd te worden. In de goed onderzochte hokken wordt een goed beeld verwacht van de kwalitatieve samenstelling van de visfauna in de genoemde onderzoeksjaren. Aanvullingen op deze soortenlijst kunnen voornamelijk nog verwacht worden bij toepassing van andere vismethodieken en/of veranderende milieu-omstandigheden of uitbreiding van verspreidingsgebieden van individuele soorten. Van de redelijk onderzochte hokken wordt geen volledig beeld verwacht van de kwalitatieve samenstelling van de visfauna. Aanvullingen kunnen verwacht worden door meer veldwerk, toepassing van andere vismethodieken en/of veranderende milieu-omstandigheden of uitbreiding van verspreidingsgebieden van individuele soorten. Slecht of niet onderzocht zijn alle kilometerhokken die niet in een van beide bovengenoemde categorieën vallen. In deze kilometerhokken is aanvullend onderzoek noodzakelijk.

De waarnemingen in het databestand van RAVON hebben hoofdzakelijk betrekking op vangsten met een steeknet. Elk vangstmiddel is echter selectief: het steeknet levert vooral veel jonge vis op en kleinere vissoorten. Juist veel van deze kleinere soorten vallen onder de Flora- en faunawet of de Habitatrichtlijn. Het schepnet is met name geschikt voor kwalitatieve bemonstering van kleinere watertypen als beken, sloten, weteringen en poelen. Voor meer kwantitatieve bemonsteringen worden doorgaans andere methodieken toegepast.

Dagvlinders (De Vlinderstichting)

Dagvlinders vliegen niet gedurende het gehele jaar. Sommige soorten vliegen in een generatie, die vaak niet meer dan vier tot zes weken als vlinder aanwezig is. De waarnemingen zijn gebaseerd op de waarnemingen van vlinders en slechts incidenteel op die van eitjes, rupsen of poppen. De momenten in een jaar dat in een kilometerhok naar vlinders is gekeken bepaalt dus de kans dat de aanwezige soorten allemaal gezien zijn. Voor de bepaling van de volledigheid van het onderzoek is dan ook gekeken naar de hoeveelheid waarnemingen in een kilometerhok en het aantal maanden dat er waarnemingen zijn gedaan.

Matig onderzocht: minder dan 10 waarnemingen uit maximaal een maand

Redelijk onderzocht: minder dan 10 waarnemingen uit 2 of 3 maanden, minder dan 26 waarnemingen uit 1 maand

Goed onderzocht: waarnemingen uit meer dan 3 maanden, meer dan 10 waarnemingen uit 2 of 3 maanden of meer dan 25 waarnemingen uit minimaal 1 maand

Nachtvlinders (De Vlinderstichting) en de

Werkgroep Vlinderfaunistiek van EIS-Nederland)

De macronachtvlinders worden in Nederland op landelijk niveau onderzocht door De Vlinderstichting en de Werkgroep Vlinderfaunistiek van EIS-Nederland. De databanken die zij beheren worden gevuld door incidentele waarnemingen en gebiedsinventarisaties door actieve leden. De gegevens die thans via Het Natuurloket worden gepresenteerd zijn op dit moment alleen nog gebaseerd op de waarnemingen van De Vlinderstichting. Binnen afzienbare tijd zullen de waarnemingen van de Werkgroep Vlinderfaunistiek worden betrokken bij deze dataset. Dit kan betekenen dat hokken, welke thans nog niet zijn onderzocht, wellicht wel onderzocht zijn door de Werkgroep Vlinderfaunistiek, en tevens dat beschermde soorten een bredere verspreiding kennen dan via de website weergegeven. De classificatie van de toelichting op de volledigheid van het onderzoek is gelijk getrokken met die van de dagvlinders. Een toelichting hierop is bij de teksten over dagvlinders te vinden.

Libellen (EIS Nederland)

Libellen vliegen niet gedurende het gehele jaar. De meeste soorten vliegen in een generatie, die vaak niet meer dan zes tot acht weken als libel aanwezig is. De waarnemingen zijn gebaseerd op de waarnemingen van libellen en slechts incidenteel op die van larven of larvenhuidjes. De momenten in een jaar dat in een kilometerhok naar libellen is gekeken bepaalt dus de kans dat de aanwezige soorten allemaal gezien zijn. Voor de bepaling van de volledigheid van het onderzoek is dan ook gekeken naar de hoeveelheid waarnemingen in een kilometerhok en het aantal maanden dat er waarnemingen zijn gedaan.

Matig onderzocht: minder dan 10 waarnemingen uit maximaal een maand.

Redelijk onderzocht: minder dan 10 waarnemingen uit 2 of 3 maanden, minder dan 26 waarnemingen uit 1 maand.

Goed onderzocht: waarnemingen uit meer dan 3 maanden, meer dan 10 waarnemingen uit 2 of 3 maanden of meer dan 25 waarnemingen uit minimaal 1 maand.

Sprinkhanen (EIS Nederland)

Bijna alle soorten sprinkhanen zijn in de nazomer aan te treffen. Het is daardoor mogelijk om tijdens twee bezoeken de sprinkhaanfauna van een gebied goed in kaart te brengen (onderzoeksintensiteit = goed). Als er slechts 1 bezoek aan een gebied is afgelegd kunnen er nog soorten zijn gemist (onderzoeksintensiteit = matig).

Overige ongewervelden (EIS Nederland)

Deze groep is een samenvatting van zes verschillende groepen met beleidsrelevante soorten (de Habitatrichtlijn, de Flora- en faunawet en de Rode Lijst). De groepen die hierin verwerkt zijn: bijen, kevers, mieren, medicinale bloedzuiger, mollusken en rivierkreeften van de Habitatrichtlijn. Omdat het groepen betreft met een ver uiteenlopende biologie en ecologie zijn de methoden en perioden van waarnemen en gegevens verzamelen niet eenduidig. Bovendien betreft het hier gepresenteerde bestand een opsomming van deze verschillende groepen. Daardoor kan een indicatie voor de bepaling van de volledigheid niet gegeven worden. Deze indicatie zal wel per groep uitgesplitst gegeven worden in de offerte van EIS.

[sluit venster](#)

BIJLAGE II Mitigerende maatregelen gebouwbewonende vleermuizen

Gebouwbewonende vleermuizen:

- vóór aanvang van de sloopwerkzaamheden wordt het gebouw gecontroleerd op de aanwezigheid van vleermuizen;
- bij aanwezigheid van vleermuizen dienen de aangetroffen locaties ongeschikt gemaakt te worden door de openingen af te dekken met een eenrichtingsafsluiting ('exclusion flap'), zodanig dat de vleermuizen wel kunnen vertrekken maar niet meer kunnen terugkeren. Deze afsluiting mag niet verhinderen dat aanwezige vleermuizen de uitvliegopening nog kunnen vinden. Tevens is het van belang dat de afsluiting niet kan openwaaien;
- de te slopen panden worden in de maand oktober en minimaal een week vóór aanvang van de werkzaamheden ongeschikt gemaakt voor vleermuizen door het microklimaat in de spouwmuren te beïnvloeden. Dit gebeurt door het creëren van tocht door de bovenste lagen van het dak te verwijderen, door de spouwmuren aan de boven- en onderzijde open te leggen en platen die tegen de dakranden of ontluchtingspijpen zijn aangebracht te verwijderen;
- de voortplantings- en overwinteringsperiode van de gewone dwergvleermuis loopt globaal van mei tot en met augustus respectievelijk november tot en met februari. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kunnen deze perioden langer dan wel korter zijn. Het ongeschikt maken van het gebouw voor vleermuizen vindt plaats in de periode 1 september tot half november of in april. De temperatuur gedurende de eerste helft van de nacht is daarbij niet lager dan 5 graden Celsius;
- feitelijke sloop vindt plaats in de periode na het verlaten van de eventuele kraamverblijven door de vrouwtjes en jongen. Dit is in de periode half juli tot begin augustus, of in november in een periode dat de nachttemperaturen nog boven de 5 graden Celsius zijn;
- de sloop wordt uitgevoerd volgens de stripmethode;
- de werkzaamheden vinden niet plaats tussen zonsondergang en zonsopkomst.
- een deskundige op het gebied van vleermuizen wordt bij de sloopwerkzaamheden betrokken.
- de spouwmuren in de nieuwbouw worden geschikt gemaakt als vaste rust- of verblijfplaats voor vleermuizen. Om de zes tot acht meter worden openingen (bijvoorbeeld stootvoegen) in de muur aangebracht naar een ruimte in de spouw waar de vleermuizen kunnen verblijven;
- binnen het plangebied wordt vóór de uitvoering van de sloop een vleermuisbouwsel gerealiseerd onder begeleiding van of door een ter zake kundige op het gebied van vleermuizen, met hierin inpassende voorzieningen (in metselstenen) voor vleermuizen.